

Turkish Research Journal of Academic Social Science

Available online, ISSN: 2667-4491 | www.turkishsocialscience.com | Turkish Science and Technology Publishing (TURSTEP)

Jews in the Period of the Qur'an

Orhan Parlak^{1,a}, Nurullah Recep Görgün^{1,b,*}

¹Faculty of Theology, Uşak University, 64000 Uşak, Turkey

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 01/05/2020

Accepted : 17/06/2020

Keywords:

The People of the Book

Judaism

Mecca verse

Medina verse

Qur'an

ABSTRACT

The hijaz where Ouran descended is also a settlement for Jews. Even if there is not sufficient evidence for existence of Jewish living groups in Mecca, three great Jewish tribe live in Medina. Muslim and Jews relations actually started after migration. We explained Jew's historic beginning from Hz. Abraham and his generation to Today's Jew's by using historical sources. We touched both time of Quran descended and conditions of place. According to ayah and historical sources we examined the language which was used against Jew's during to period of Mecca and Medina. In this study which are handled considering abatement arrangement od Qur'an's reveal, which is practised until end from beginning of revelation, To Mohamed and To Qur'an pillar of faith revelation is an indispensable factor. We explain that is attitudinized as regard ipsofacto interlocutor's behaviour, doesn't be discussed a relationship that goes on continuous throughout negative towards jews in the context of Qur'an text.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 3(1): 66-72, 2020

Kur'an'ın Nüzulü Döneminde Yahudiler

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 01/05/2020

Kabul : 17/06/2020

Anahtar Kelimeler:

Ehli Kitap

Yahudilik

Mekkî Ayet

Medenî Ayet

Kur'an

ÖZ

Kur'an'ın nazil olduğu Hicaz bölgesinde Yahudilerin varlığı söz konusudur. Mekke'de gruplar halinde olduğuna ilişkin herhangi bir delil olmasa da Medine'de üç büyük Yahudi kabilesi yaşamaktadır. Müslüman ve Yahudilerin ilişkileri fiilen Hicret'ten sonra başlamıştır. Çalışmamızda Yahudiliğin tarihsel seyrini Hz. İbrahim (a.s) ve neslinden başlayarak günümüz Yahudilerine kadar dinler tarihi kaynaklarından yararlanarak anlattık. Kur'an'ın nazil olduğu zaman ve mekanın şartlarına temas ettik. Yahudilere karşı Mekke ve Medine döneminde kullanılan dili, ayetler ve tarihi kaynaklar çerçevesinde irdledik. Kur'an'ın nüzul tertibini dikkate alarak yaptığımız bu çalışmada Mekkî ve Medenî surelerin temel ilkelerini vahyin başlangıcından sonuna kadar uyguladığını, Kur'an'a ve Hz. Muhammed'e (s.a.v) iman şartının vahyin vazgeçilmez bir unsur olduğudur. Yahudilere karşı sürekli olumsuzla doğru giden bir ilişkinin Kur'an metni bağlamında söz konusu olmadığını, fiilen muhatabın davranışına göre bir tavır konulduğunu açıkladık.

^a orhan.parlak@usak.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0002-3556-926X> | gorgun.nr.0@gmail.com

^c <http://orcid.org/0000-0003-2195-8624>

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Giriş

Kur'an'ın Yahudilere bakışını incelemek bir makalenin sınırları içersinde zor bir iştir. Bundan daha zoru ise surelerin nüzul sırasını esas alarak olumluya ya da olumsuzla doğru bir seyrin varlığını ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Konunun dağılması söz konusu olduğu gibi ayetleri incelemekten yorumlamaya yer kalmamaktadır. Bu sebeple ayetleri bir bütün halinde vererek konuyu incelemeye çalışacağız. Elimizden geldiği kadar Kur'an'ın Yahudilere bakışını sunmaya çalışacağız, Yahudilerle ilgili diğer hususlara girmeyeceğiz. Nazil olduğu dönemde yaşayan Yahudilere, Kur'an'ın bakışını anlamamız için Yahudiliğin tarihi hakkında genel bilgi vereceğiz. Daha sonra Hicaz bölgesinde yaşayan Yahudilerin, Cahiliye dönemindeki yaşantılarına ve Araplarla ilişkilerine değinip Mekki ve Medeni surelerde Kur'an'ın Yahudilere bakışını ele alacağız.

Mekki surelerin ana mesajları tevhid, ahiret, peygamberlik gibi inançla ilgili meselelerde yoğunlaşmaktadır. Mekke'de yaşayanların çoğu putlara taptığı için surelerde, şirkin yanlışlığı ortaya konulmakta, geçmiş peygamberlerin kıssaları örneğinde Mekkelilere uyarılar yapılmaktadır. Bu dönemde, genelde Ehli Kitap'a özelde Yahudilere yönelik hitabın sınırlı olduğu görülmektedir. Ancak yine de Ehli Kitap hitabıyla önceki vahiylerin izleyicilerine vurgu yapan ayetler mevcuttur. Mekki surelerde, İsrailoğullarından iman eden, vahyi ve Hz. Peygamber'i (s.a.v) tanıyanların varlığından bahsedilmektedir. İman etmeyenlerin, hırs ve menfaatlerinin peşinden gidenlerin olduğuna değinen ayetlerde mevcuttur. Hicret'ten sonra Medine döneminde, Yahudi kabilelerle birebir ilişkilerin varlığı artmış, bu durumun neticesinde Yahudilere yönelik ayetler daha çok inzal edilmeye başlamıştır. Ayrıca "Ey İsrailoğulları", "Ey Ehli Kitap" şeklinde muhatap alınmışlardır. Genelde Müslüman ve Yahudi halk arasındaki ikili ilişkiye yönelik tartışmaları gündeme taşıyan Kur'an, bazen müspet özelliklerine değinse de genelde menfi özelliklerine vurgu yapar.

Hız. Peygamber'le (s.a.v) Yahudiler arasında olumludan olumsuzla doğru gidiş olduğundan dolayı, Kur'an'ın Yahudilere bakışında böyle bir durumun olabileceği kabul görmektedir. Biz bu çalışmamızda, Kur'an'ın Yahudilere bakışında olumludan olumsuzla doğru bir seyrin olup olmadığını inceleyeceğiz. Asıl amacımız, Kur'an'a muhatap olanların davranışlarını ve Kur'an'ın Yahudilere olumlu-olumsuz bakışını tespit etmektir. Konuyla ilgili değerlendirmeler nüzul tertibi esas alınarak yapılacaktır.

Yahudiliğin Tarihi

Yahudilik, oluşumu ve gelişimi açısından tarihsel seyrini büyük önem taşıyan bir dindir. Birçok peygamber gönderilmiş olan Yahudiliğin tarihsel serüveninde, belli dönemler önem arz etmektedir. Tüm Yahudileri ilgilendiren olayların gerçekleştiği bu dönemlerin başlangıcı ilk atalar dönemidir. Bu dönem, Hz. İbrahim'in (a.s) ailesiyle birlikte Ur şehrinde Harran'a, oradan da Kenan bölgesine gitmesiyle başlamış olup (Tekvin 12/1-5) oğlu Hz. İshak (a.s) ve torunu Hz. Yakup (a.s) ile on iki oğlunu içine alır. Bundan dolayı Hz. Yakup'un (a.s) oğulları ilk Yahudi ataları olarak kabul edilmiştir.

Hız. Yakup'un (a.s) oğullarından Hız. Yusuf (a.s), kardeşler arası çekememezlikten dolayı kuyuya atılmış, oradan Mısır'a götürülerek köle olarak satılmıştır. Ancak Allah'ın ona bahsettiği rüya yorumlama yeteneğini ve yönetim tekniklerini bilmesi sayesinde Mısır'da bakanlık görevine yükselmiş, bu görevi devam ederken kardeşleri kıtlıktan dolayı Mısır'a gelmişler ve Yusuf'un onlara kendisini bildirmesiyle af dilemişlerdir. Sonrasında Hız. Yakup (a.s)ve on iki kardeş Mısır'a göç edip orada yaşamaya başlar (Yusuf Suresi 12/4-103). Hız. Yusuf'un (a.s) vefatından sonra İsrailoğulları çoğalıp gelişmeler de tahta çıkan yeni Firavun, onların çokluğundan rahatsız olup ağır işlerde çalıştırmaya ve köle gibi kullanmaya başlar (Mısır'dan Çıkış 1/1-14).

Hız. Yusuf'un (a.s) vefatından sonra eziyet gören İsrailoğullarının, bu eziyetlerden kurtarılması için peygamber olarak gönderilen Hız. Musa (a.s), Firavun'a giderek israiloğullarının kendisiyle birlikte Mısır'dan çıkmaları için izin ister. Firavun engellemek istese de Hız. Musa (a.s) ve İsrailoğulları yola çıkarlar. Nil nehrinden geçerek Mısır esaretinden kurtulurlar. Ancak İsrailoğulları verdikleri ahitlere sadık kalmayarak çeşitli eziyetlere ve çöl yaşamına maruz kalırlar. Ardından Hız. Musa'nın vefatıyla Kenan topraklarına yerleşirler. Burada kendilerini yöneten liderler hakim olarak anıldığı için kutsal topraklardaki ilk dönem Hakimler dönemi olarak adlandırılır. Sonrasında İsrailoğulları, dış tehditlerin etkisiyle kenetlenmiş ve krallar tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Bu krallardan Hız. Süleyman'ın (a.s) tahta olduğu dönemde mabet inşa edilmiş, bundan dolayı da bu dönem I. Mabet Dönemi olarak adlandırılmıştır. Yahudiliğin en önemli yapı taşlarından biri olan mabet, krallığın yıkılmasıyla kullanılmaz hale gelmiştir. Aynı zamanda İsrailoğulları da Babil'e sürgüne gönderilmişlerdir.

Sürgün Dönemi olarak adlandırılan Babil sürgünü, İsrailoğulları için pek çok olumsuzluk ve zorluk içerdiği gibi yeni bir kültür oluşmasının önünü açmış, dini eserlerin derlenmesi, toplanması ve yeni çalışmaların yapılmasını sağlamıştır (Aydın, 2013, s. 295). Sürgün sona erdiğinde geri dönen İsrailoğulları, mabedi yeniden inşa ettikleri için bu devre II. Mabet dönemi adı verilmiştir. Romalıların milat başlangıcında Kudüs'ü işgal edip mabedi yıkmasıyla, Yahudiler yeniden büyük bir yıkım yaşamış, bazıları tekrar sürgüne gönderilmiştir. Mabedin yıkılmasıyla yeni bir dönem başlamış, Yahudilikte pek çok değişiklikler meydana gelmiştir. Mabet yıkıldığı için Sinagoglar merkezi konuma gelmiştir. Eski dini liderler önemini kaybetmiş ve Rabbi dedikleri yeni liderler önem kazanmıştır. Rabbilerden dolayı Rabbinik Yahudilik olarak adlandırılan bu dönemde Tevrat önem kazanmış, Tevrat'ın sözlü yorumları olan Mişna ve Talmut derlenmiştir (Gürkan, 2013, s. 191). Bu olumlu gelişmeler karşısında Hristiyanlığın hızla yayılması ve Roma imparatorluğu tarafından Kudüs'ün ele geçirilmesiyle İsrailoğulları yeniden baskı altında yaşamaya başlamıştır.

Kudüs, İslam fetihleri sırasında Hristiyanlardan alınmış ve Müslümanların hakimiyetine girmiştir. İsrailoğulları, Hristiyan Roma İmparatorluğuna nazaran İslam döneminde pek çok imkan elde etmiş ve birçok konuda özgürlüğe kavuşmuştur (Cohn-Sherbok, 2011, s.

77). Ancak Ortaçağ'da Yahudilik, Rabbilerin liderliğinde devam etmiştir. Dini konularda kendilerini muhafaza edip kapalı bir toplum olarak yaşamışlardır. Kendilerini diğer toplumlara açmaları XVIII. Yüzyılda Avrupa'da başlayan Aydınlanma hareketiyle gerçekleşmiştir. Modern dönemde bazı büyük devletlerin yardımıyla İsrail devleti 1948 yılında kurulmuştur.

Görüldüğü üzere Yahudilik, pek çok dönemleri aşmış, tarihiyle bağları kuvvetli bir din ve medeniyettir. Bazı dönemler altın çağını yaşarken çoğu zamanda olumsuzluklar yaşamıştır. Mensupları sürgüne gönderilmiş, köle ve azınlık olarak yaşam sürmüşlerdir. İsrailoğullarının varlıklarını günümüze kadar getirmelerinde kendilerine has kültür oluşturmalarının etkisi oldukça büyüktür. Ayrıca dini emirlerde tahrifat oluşturmakla birlikte, İsrailoğullarının din merkezli yaşam süren bir topluluk olduğunu söylememiz mümkündür.

Hicaz'da Yaşayan Yahudiler

İslam'ın ortaya çıktığı dönemde Arabistan Yarımada'sında Yahudiliğin Medine(Yesrip), Vâdiülkurâ, Hayber ve Teymâ'da yaygın olduğu görülür (Hasan, 1991, I, s. 96). Bölgede yaşayan Yahudilerin menşei tartışmalı olup ne zaman geldikleri konusunda ikircikli bilgiler bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda konuyla ilgili birçok rivayet aktarılmaktadır ancak eldeki bilgilerle güvenilir bir sonuca varmak mümkün değildir. Ayrıca bu bölgede yaşayan Yahudilerin, İsrailoğulları soyundan olup olmadıkları tespit edilememiş, Yahudi inancını benimseyen Araplar olabileceği söylenmiştir (Baş, 2017, s. 93-97).

Hicaz bölgesinde yaşayan Yahudiler Araplara göre daha üstün bir konumdaydılar. Sosyal, ekonomik, zirai, yerleşim ve güç açısından önemli bir konuma sahiptiler (Derveze, 2012, I, s. 443-444). Yıllık düzenlenen fuarlarda ticaret mallarını satmak, -kayıp eşyaları bulmak amacıyla-kâhinlik yaparak çok para kazanmak suretiyle zenginleşen kimselerdir. Ehli Kitap oldukları için okur-yazar olmayan Bedeviler üzerinde itibar sağlamışlardır (Hamidullah, 2013, s. 460-461). Yahudilerin üstünlük sağlamalarında hile ve tefecilik yapmaları da etkili olmuştur (Mevdudi, ts., VI, s. 188). Kur'an, Yahudilerin bu özelliklerine dikkat çekmektedir. "Menedildikleri halde ribâ almalarından ve haksız yere insanların mallarını yemelerinden ötürü (böyle yaptık). İçlerinden inkâr edenlere de acı bir azap hazırladık" (Nisa Suresi 4/161). Tevrat'ta da Yahudi olanlardan faiz almanın yasak, yabancılardan serbest olduğu ifade edilmektedir (Yasa'nın Tekrarı 23/19-20, Mısır'dan Çıkış 22/25-27). Onlar bu hüküm üzere olsa gerek Araplara faizli borç para vermişlerdir. Arapların kendilerine borçlanmalarını sağlayarak bir nevi kendilerine muhtaç etmişlerdir. Ancak Medine'deki Yahudilerin, üstün konumlarına rağmen Araplaşmış durumda oldukları görülür. Arapçayı çok iyi konuşurlar, çocuklarına Arap adları takarlardı. Kabilelerinin isimlerini Arapça isimler oluşturdular (Hamidullah, 2013, s. 475).

Yahudilik Arabistan'a giren en eski ilahi din olduğundan korunaklı bir yapı oluşturarak, kendi varlık ve benliğini muhafaza etmiştir. Arabistan'da sadece maddi olarak değil dini olarak da beklentileri bulunan Yahudiler, cahiliye döneminde büyük bir şahsiyetin ortaya çıkacağını dile getiriyorlar ve son peygamber olarak, insanlığın ihtiyacı olan şeyleri tamamlamasını bekliyorlardı.

Kaynaklarda, düşmanlarını onunla yeneceklerini anlattıkları geçmekte ancak son peygamberi daha peygamberlik verilmeden tanıyıp öldürme girişimleri de kaynaklarda yer almaktadır (İbn Hişam, 1971, I, s. 100-101; Hamidullah, 2013, s. 461).

Mekki Surelerde Kur'an'ın Yahudilere Bakışı

Mekke döneminin ilk yıllarında nazil olan surelerdeki muhtevanın önemli bir kısmı Hz. Peygamber'i (s.a.v) teskin etmekte ve vahyin hak olduğunu bildirmektedir. Mekke müşriklerin Hz. Peygamber'e (s.a.v) yönelik sihirlendi veya delirdi gibi ithamları karşısında Allah, vahye hiçbir varlığın ulaşamayacağını, vahyin Allah'tan gelen hak olduğunu haber vermektedir. Buna örnek olarak, hak olan vahyi Ehli Kitap mensuplarına sorması gerektiğini dile getirmektedir. Çünkü onlar, müşrikler gibi ümmi değildir, vahiy bilgisine sahip ellerinde kutsal kitap olan kimselerdir. Bu minvalde Yahudilerle ilgili ayetler, vahyin tek bir kaynaktan geldiğini ve kutsal kitapların uyum içinde olduğunu gösterir.

Kur'an'ın nüzul tertibinde 4. sırada olan Müddessir suresi 31. Ayetinde, Kitap verilenlerin indirilen ayetlerle (Müddessir Suresi 74/30-31) içinde bulundukları şüpheden arındıkları anlatılır. Ayetlerde Mekke müşriklerin cehennemde bulunan meleklerin sayısının on dokuz olmasına karşı alay yoluyla "biz büyük bir topluluğuz onları yeneriz" demeleri üzerine bunun imtihan olduğu, daha önce vahiy verilen Ehli Kitap'ın hak söze iman etmesi için böyle yapıldığı bildirilir. Öncekilere gönderilen kitaplarda aynı sayının geçtiği yorumu yapılarak Tevrat ile Kur'an'ın uyum içinde olduğu açıklanır (Derveze, 2012, I, s. 202). Tevrat'ta böyle bir sayının varlığını tespit edememekle birlikte Razi, Tevrat ve İncil'in tahrif edilmesinden hareketle mevcut metinlerde olmadığını bildirmektedir. Ayrıca o dönemde yaşayan Ehli Kitap'ın bu konuda şüpheyi düştüğünü, Hz. Muhammed (s.a.v) söyleyince kesinkes inandıklarını söylemiştir (Razi, ts, XXII, s. 266). Derveze'nin Tevrat ve Kur'an'ın uyum içinde oldukları yorumunun, klasik tefsir edebiyatının bir ürünü olduğu görülmektedir. Yahudi Kutsal kitabının aslını oluşturan Tora'da ahiret inancı ve ölüm sonrası hayat dolaylı yünden ele alınmış, cehennemle ilgili anlatılar ise Tevrat'taki diğer kitaplarda daha ayrıntılı ve açık anlatılmıştır (Harman, 1993, s. 225-226). Ancak cehennemdeki meleklerin sayısına vurgu yapılmamıştır. Tefsirlerde böyle bir yorum, Kur'an'da geçen ayetten dolayı yapılmış olmalıdır.

Vahyin tek bir kaynaktan geldiğini bildiren A'la suresi, nüzul tertibinde 8. sırada yer almaktadır. İlk dönem olarak ifade edebileceğimiz bir zaman diliminde nazil olan surede şöyle buyrulmaktadır: "Bu (hükümler) elbette ilk sahifelerde de vardı: İbrâhim'in ve Mûsâ'nın sayfalarında." (A'la Suresi 87/18-19) Nüzul tertibinde 23. sırada yer alan Necm suresi 36 ve 37. ayetlerinde aynı konudan bahsedilmektedir. Hz. Musa'ya (a.s) ait olan sahifeler Tevrat olarak tefsir edildiği için (Mukatil, 2006, IV, s. 117) mutlak vahyin Allah katında bulunduğu, peygamberlerin birbiri arkasına gönderilen hak rehberleri olduğu vurgusu ağır basmaktadır. Kur'an'ın Allah katından olduğunu göstermek için İncir ve zeytine, Tur dağına ve Mekke'ye yemin edilmesi yine ilk dönem diyebileceğimiz bir zaman diliminde yer alır. Nüzul

tertibinde 28. sırada olan Tin Suresi ilk dört ayetinde geçen İncir ve zeytin, Sina Dağı ve Emin Belde'nin tefsirinde vahyin verildiği bölgeleri temsil ettiği; Hz. Musa (a.s), Hz. İsa (a.s) ve Hz. Muhammed'in (s.a.v) vahiy aldığı yerlere dikkat çekildiği görülür (Esed, 2002, s. 1283). Vahyin kaynağının Allah katında olduğu ve Hz. Peygamber'in (s.a.v) türedi bir kişi olmadığı çeşitli örneklerle anlatılır.

Hz. Peygamber'in (s.a.v) Tevrat ve İncil'de haber verildiği Hz. Musa (a.s) kıssasında geçmektedir. Nüzul tertibinde 39. sırada yer alan A'raf Suresinde Ehli Kitap'tan, gönderilen peygamberi desteklemeleri istenilmekte, Kur'an'a ve Hz. Peygamber'e (s.a.v) tabi olmaları gerektiği belirtilmektedir (A'raf Suresi 7/157-159). Nüzul tertibinde 47. Sırada yer alan Şuara Suresinde İsrailoğulları içinde bulunan alimlerin vahyin Allah'tan geldiğini bildiği ifade edilirken (Şuara Suresi 26/196-197), Nüzul tertibinde 51. Sırada yer alan Yunus Suresinde vahiyle ilgili bir kuşkun varsa kitap okuyanlara sor denilmek suretiyle Ehli Kitap'ın şahitliğine başvurabileceği ifade edilmektedir (Yunus Suresi 10/94). Nüzul tertibinde 66. Sırada yer alan Ahkaf suresi 10. ayetinde İsrailoğullarından hakka şahitlik eden bir kişinin bulunduğu aktarılacak Mekke müşriklerin inkar etmelerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Zikir ehline sorun (Nahl Suresi 16/43; Enbiya Suresi 21/7) denilmek suretiyle Mekke müşriklerin insan bir peygamberi inkarlarının karşısında, meleken peygamber olamayacağı hususunda geçmiş vahiy mensuplarının bilgisine başvurulmaktadır. Mekke surelerinde Ehli Kitap'a ait bilgi veren ayetler onlarla ilgili genellikle olumlu bir tablo ortaya koymaktadır. Ehli Kitap'tan bazı kişiler, Kur'an'ı dinleyince vahyin kaynağının Allah katında olduğu sonucuna varmaktadır.

Kutsal kitapların uyum içinde olduğuna çok temas edilmesinden ya da Hz. Peygamber'in (s.a.v), Mekke'de yaşayan bazı Ehli Kitap kişilerle ilişkisinden olsa gerek Mekke müşrikler, Kur'an'ın uydurma olduğunu, önceki kutsal kitaplardan derlendiğini ileri sürmüşlerdir. Kur'an'ın yabancı bir beşer tarafından öğretildiği iddiası karşısında Arap diliyle gönderildiğine vurgu yapılır (Nahl Suresi 16/103). Eskilerin masalları (En'am Suresi 6/25), onu uydurdu ve başka bir topluluk da ona yardım etti (Furkan Suresi 25/4) sözleri Kur'an tarafından haksızlık ve iftira olarak nitelendirilir. Müşriklerin iddiasının aksine birçok ayette Kur'an'ın Allah katından, hak olarak ve Arapça bir dilde indirildiği belirtilir (Hicr suresi 15/9, Şuara Suresi 26/193-195, Neml Suresi 27/6, Secde Suresi 32/2, Zümer Suresi 39/1-2, Fussilet Suresi 41/2-3).

Kur'an'ın bahsettiği hususlar dikkate alındığında Mekke'de, az sayıda Ehli Kitap'a mensup kişilerin varlığını anlamaktayız. Mekke'de yaşayan ve Ehli Kitaba mensup olan Yaiş, Bel'am, Cabir, Addas, Yesar, Cebr (Mevdudi, ts., III, s. 573-575; Derveze, I, 2012, s. 100; Mukatil, 2006, II, s. 417-418; Zeccac, 1988, III, s. 219; İbn Cevzi, 2015, III, s. 453-454) adlı kişiler çeşitli rivayetlerde geçmektedir. Bu kişilerden bazıları Yahudi bazıları da Hristiyan olup meslekleri ve bazı özellikleri ifade edilmektedir. Ayrıca Hz. Peygamberle (s.a.v) zaman zaman görüştikleri, Hz. Peygamber'den (s.a.v) bazı bilgiler öğrendikleri ilgili rivayetlerde geçmektedir. Büyük ihtimalle Hz. Peygamber (s.a.v), müşriklere olduğu gibi Ehli Kitap'a mensup kişilere de tebliğ görevini yapmaktadır. Onlar arasında, İslam'ın hak olduğuna iman edenler olduğu gibi inkar edenler de bulunmaktadır.

Kur'an'ın Ehli Kitap'a olumlu bakışını gösteren ayetlerin yanında olumsuz özellikleri bulunan kişilere değindiğini de görüyoruz. Ehli Kitap'a yönelik olumlu olan ifadelerin genellikle, Hz. Peygamber'i ve Kur'an'ı desteklemek için indirildiğini görüyoruz. Olumsuz olan kişiler bildirilirken, inkar etmeleri yanında dünyalık amaçları olduğu da bildirilir. Nüzul tertibinde 55. sırada yer alan En'am suresine Ehli kitap'ın vahyi veya peygamberi kendi oğullarından daha iyi tanıdıkları ancak imana yanaşmadıkları bildirilmektedir (En'am Suresi 6/20). Allah'tan indirilen vahiylerin özünde bir olduğunu bildirmekle birlikte Ehli Kitap'ın, ihtiraslarının peşinden koştuğunu haber vermektedir. En'am suresinin 91. Ayetinde ise sırf Kur'an'ı inkar etmek için tüm vahiyleri reddeden Yahudi bir kişiden bahsetmektedir. Bu kişinin Yahudi olduğunu, Kitap'ta işlerine gelen hükümleri açıklayıp, işlerine gelmeyen gizlemelerinden ve Hz. Musa'ya (a.s) indirilen kitaptan bahsedilmesinden anlıyoruz. Ayrıca rivayetlerde, ayetin Medenî olduğu ve Yahudi Rabbanilerinden Malik b. Dayf'ın söylediği aktarılmaktadır (Mukatil, 2006, I, s. 566). Ehli Kitap'a mensup olanların vahye uygun davranmadığı sadece bu sureyle sınırlı değildir. Nüzul tertibinde 62. sırada yer alan Şûrâ suresi 13-14. Ayetlerinde peygamber hakkında şüphe içinde oldukları, 65. sırada yer alan Casiye suresi 16-17. Ayetlerinde birbirlerine besledikleri hasetten dolayı ayrılığa düştükleri bildirilmektedir.

Mekke surelerinin Yahudilere yaklaşımı genellikle olumlu olmakla birlikte ilk yıllarında olumlu son yıllarında olumsuz gibi bir yargıya varmak güçtür. Çünkü ilk yıllarında vahyin aynı kaynaktan geldiği bildirilmekte, bu durum Ehli Kitap'la desteklenmektedir. Son surelere doğru gelindiğinde "iyi" ve "kötü" ayrımı yapılmakta olup, Ehli Kitap'ın tamamı değil, kişiler/muhataf ele alınmaktadır. Mekke surelerinden Ankebut suresinde bu durum görülmektedir. Ehli Kitap'a değinen son Mekke sure özelliği taşıyan Ankebut suresi, 85. sırada yer alır. Ayette Müslümanların Ehli Kitap'a davranış kuralı açıklanmakla birlikte, içlerinde zulmedenler haricinde iyi kimselerinde olduğu bildirilmektedir. Hepsinin haksızlık peşinde koşmadığı, imana yönelip hakkı gören kimseler olduğu haber verilir.

"Kitâp ehliyle, -haksızlık edenleri dışında- en güzel şekilde tartışın ve deyin ki: "Bize indirilene de size indirilene de inandık. Tanrımız ve tanrınız birdir, biz de O'na teslim olanlarız. İşte böylece kitabı sana da indirdik. Kendilerine kitabı verdiklerimiz, ona inanırlar. Şunlardan (şu Araplar'dan) da ona inananlar vardır. Âyetlerimizi kâfirlerden başkası inkâr etmez." (Ankebut Suresi 29/46-47).

Ehli Kitap'la iletişime geçildiğinde ortak noktalara değinerek en güzel şekilde konuşulması gerektiği emredilmektedir. Bu ayetlerin Medine'deki Yahudilere yönelik (Mukatil, 2006, II, s. 312-313) ya da Mekke'de yaşayan Ehli Kitap için olduğu yani geçmişte yaşananlar üzerine nazil olduğu dile getirilmiştir. (Derveze, 2012, II, s. 211-212). Her iki görüşten de anladığımız sonuç; Ehli Kitap'tan zulmedenler hariciyle güzel bir dille konuşulması ve Tevhid'e vurgu yapılması emredilmektedir.

Medenî Surelerde Kur'an'ın Yahudilere Bakışı

Yahudilerle ilgili ayetlerin Medenî surelerde Mekke surelerine nazaran daha yoğun olduğu görülür. Bu durum Medine'de Yahudi kabilelerin yaşamasından kaynaklanmaktadır. Müslümanların Medine'ye hicreti,

geçmişte vahiy verilen dinlerle aynı ortamda yaşama kültürünün temellerini oluşturmuştur. Medine’de bulunan üç büyük Yahudi kabilesi İslam dinini ve davetini yakından izleme fırsatı bulmuş, Mekke’de vahyin asıl muhatabı müşriklerken, Medine’de Yahudiler ve münafıklar bu pozisyonda yer almışlardır. Medine’de aynı toplumda yaşamının bir gereği olarak, Kur’an’ın Yahudilere yönelik tavrı daha net şekillenmiştir.

Yahudiler Medine’yi ve Şam yolu üzerine düşen bölgeleri kendileri için yerleşim yeri olarak kabul etmişlerdir. Ehli Kitap olmalarından dolayı geçmiş peygamberler hakkında bilgi sahibi olmaları, ticarete, sanata ve ziraata önem vermeleri onlara saygınlık kazandırmıştır (Deruze, 2012, II, s. 334). Medine’de yaşayanların neredeyse yarısı Yahudi’dir. Benî Kaynuka, Benî Nadîr ve Benî Kurayza kabileleri başta olmak üzere yirmiyi aşkın kabilenin yaşadığı bildirilmektedir (Hamidullah, 2013, s. 475). Bu sebeple Medenî ayetlerde daha çok gündeme gelmektedirler.

Nüzul tertibinde 87. sırada olan Bakara suresi Medine döneminde indirilen ilk suredir. Aynı zamanda büyük bir kısmı Yahudilere tahsis edilmektedir. Bakara suresinde, özellikle 40. Ayetten 140. Ayete kadar İsrailoğulları’na hitap edilmektedir. Yahudilerin birçok nimete mazhar oluşları, Kur’an’ın Tevrat’ı tasdik etmesi, Firavun’un zulmünden kurtarılmalrı, ahit, İsrailoğullarının başından geçen inek olayı gibi inanç, muamelat ve tarihleriyle ilgili pek çok konu anlatılmaktadır. Ayetler genel olarak Yahudilerin içinde bulunduğu batıl durumu ele almaktadır.

Bakara suresinde değinilen önemli konulardan biri, Kur’an’da sık tekrarlanan ahit meselesidir. Yüce Allah, Yahudilerden birçok konuda ahit aldığını ancak Yahudilerin ahitlerine sadık kalmadıklarını söylemektedir. Kur’an’da “tevhide bağlı olacakları, iman edip salih amel işleyecekleri, kitabı insanlara açıklayıp gizlemeyecekleri, kitabı doğrulayan peygamber geldiğinde ona iman edip yardımda bulunacakları, Cumartesi (Sebt) yasağına uyacakları, namaz kılıp zekat verecekleri” hususunda ahitler dile getirilmektedir (Bakara Suresi 2/83-86, Âli İmran Suresi 3/75-77, 81, 187; Nisa Suresi 4/154-155; Maide Suresi 5/12-13, 70-71). Ancak onlar Tevrat’a bağlı olduklarını söyledikleri halde verdikleri sözün gereğini yerine getirmemişlerdir. Ayetler, Yahudilerin içine düştüğü çelişkili durumları ele almak suretiyle yaptıkları yanlışları eleştirilmektedir.

Allah’a ahit verip bozmalrı yanında insanlara söz verdikleri zaman sözlerinden dönmeleri eleştirilen bir diğer mesele olmuştur. Yahudilerin ahdi bozmalrı nüzul tertibinde 88. sırada yer alan Enfal suresi 55-58. Ayetlerinde, her defasında ahdi bozanların yakalandığında ibreti alem için cezalandırılması gerektiğini ve ihanet etmeleri düşünülürse sözleşmenin bozulabileceğini ifade etmektedir. Hz. Muhammed (s.a.v), düşmanlarına yardım etmemeleri konusunda Benî Kurayza kabilesiyle ahit yapmıştı. Ancak Yahudiler, Bedir savaşında bu anlaşmayı ihlal ettiler. Sonrasında yeniden yapılan ahiti de Hendek savaşında bozdukları için bu ayetlerin nazil olduğu rivayet edilmektedir. (İbn Cevzi, 2015, II, s. 486; Elmalılı, 2011, IV, s. 277). Ayetlerin sebebi nüzülüyle ilgili diğer bir görüş, ahdi bozanların Benî Kaynuka kabilesi olduğu ifade edilmiştir (Deruze, 2012, II, s. 398-399). Çünkü Bedir ve Uhud savaşları arasında ilk sürgün edilen kabilenin Benî Kaynuka kabilesi olduğu ve bu olayın Hicri 2. Yılın 10.

Ayında veya Hicri 3. Yılda gerçekleştiği bilinmektedir (Hamidullah, 2013, s. 482). Hangi kabileyle ilgili olduğunda farklılık bulunmakla birlikte Yahudilerle ilgili olduğu kesindir. Bu ayetlerde, Kur’an’ın Yahudilere güvenilmez kişiler gözüyle baktığı sonucu çıkarılabilir.

Bakara suresinde değinilen diğer bir eleştiri, Yahudilerin kitaplarında geçtiği halde Hz. Peygamber’in (s.a.v) gerçekliğini gizlemek, insanları İslam’dan uzaklaştırmaya ve soğutmaya çalışmaktır (Bakara Suresi 2/89-90, 109). Birçok konuda Hz. Muhammed’le (s.a.v) tartışmaya girmişler, Müslümanların İslam’ı terk etmesi için bir takım oyunlar sergilemişlerdir. Bundan dolayı Kur’an, muhatabına yönelik sert ifadeler kullanmaya başlamıştır. Kur’an’ın Yahudilere bakışında bir değişme söz konusu olmamakla birlikte pratik hayatta karşılaşılan durum neticesinde sert içerikli ayetler yoğunlaşmaya başlamaktadır.

Yahudilere yönelik sert ifadelerin kullanılması, Allah’ın ayetlerini ve emirlerini hafife almalarından kaynaklanmaktadır. Nesih ayeti olarak da bilinen 106. Ayetin iniş sebebinde “Yahudiler, kible değiştirilince: Muhammed istediği zaman ashabına helal ediyor ve istediği zaman da haram ediyor deyince bu ayet indi” (İbn Cevzi, 2015, I, s. 132) denilmiştir. Bu sebeple kiblenin değiştirilmesiyle ilgili ayetlerin hemen öncesinde Kâbe’nin tarihine vurgu yapılmaktadır. Yahudilerin, ataları kabul ettikleri Hz. İbrahim’in(a.s) ve oğlu Hz. İsmail’in (a.s) Kâbe’yi inşa ettiği bölüm anlatılmaktadır (Bakara Suresi 2/125-134). Önceki Peygamberlerin tevhid ehli kimseler olduğunu, Yahudi yahut Hristiyan olmadıklarını söylemektedir (Bakara Suresi 134-141). Sonrasında kiblenin Kâbe’ye çevrilmesiyle ilgili ayetlere yer verilmektedir (Bakara Suresi 2/142-149).

Hz. Muhammed (s.a.v), Mekke’de Kâbe’ye yönelmesine rağmen Yahudileri İslam’a ısındırmak ve önceki peygamberin devamı olduğunu belirtmek için, Medine’de on altı-on yedi ay kadar Yahudilerin kiblesi olan Kudüs’teki Sahra’ya doğru yönelerek namaz kıldırmıştır. Ancak Hz. Peygamber (s.a.v), Yahudilerin kendilerini üstün görmeleri ve İslam’a uzak durmaları sebebiyle Bedir savaşından iki ay önce gelen bu emirle Kâbe’ye yönelmiştir (Ateş, 1988, I, s. 250). Ayrıca Kâbe’nin yeryüzünde kurulan ilk mabet olduğu, makamı İbrahim’in orada olduğu bildirilmiştir (Âli İmran Suresi 3/95-97). Kâbe, Mescid-i Aksa’dan önce inşa edilmiştir. Dolayısıyla Ehli Kitap’ın bildiği mabetlerin hepsinden önce inşa edilmiş mübarek bir tevhid kiblesidir (Elmalılı, 2011, II, s. 338). Bundan dolayı ayetlerde Yahudilerin Kâbe’ye ve İslam’ın emirlerine yönelik tutumlarının yanlışlığı ortaya konulmuştur.

Kible meselesi Yahudilerin düşmanlık ve alaylarını artırmıştır. Onlar İslam’a ve ilkelerine karşı çıkmaya, İslami kuralları ve Müslümanları alaya almaya başlamışlardır. Bunun sonucu olarak Yahudilerle dostluk edilmesi yasaklanmıştır. Ayrıca Yahudiler Müslümanlar aleyhine çalışmalar yapmışlar, müşrikleri ve münafıkları Müslümanlara tercih etmişlerdir. Dostluk ve dayanışma içinde oldukları gruplarla yakın temas içinde olmuşlar, ittifak kurmak, Müslümanlara karşı birbirlerini savunmak gibi bir dizi eylemler gerçekleştirmişlerdir (Âli İmran Suresi 3/28-30, 118-120, Maide Suresi 5/51-52, 57, Nisa Suresi 4/139). İslam, onlardan düşmanlık edenlere karşı temkinli davranılmasını istemiştir.

Kur'an'da, Ehli Kitap'ın hepsinin bir olmadığı, çoğu yoldan çıkmakla birlikte azda olsa iyilerin bulunduğu bildirilmektedir. İçlerinde tutumlu bir ümmet olduğu ve Allah'a verdiği söze sadık kalan az sayıda kişinin olduğu bazı ayetlerde geçmektedir. Bu kişilerin özellikleri "Allaha inanmak, Hz. Peygamber'e (s.a.v) indirilen kitaba ve önceki kitaplara inanmak, Allaha saygılı olmak, gece namaz kılmak, Allah'ın ayetlerini okumak, zekat vermek" olarak zikredilmiştir (Bakara Suresi 2/83, Âli İmran Suresi 3/113-115, 199, Nisa Suresi 4/162, Maide Suresi 5/59, 62, 66, 80). Ayetler, Yahudi halkı içinde iyi kimselerin varlığını göstermektedir. Onlar içinde İslam'a girenler olduğu gibi, Tevrat'ın gerçek emirlerine göre yaşamaya gayret edenlerde vardır. Tefsirlerde, bu iyi kişilerin İslam'ı kabul edenler olduğu açıklanmıştır. Yahudi olup İslam'a giren kişiler Abdullah b. Selam, Sellam b. Kays, Sa'lebe b. Selam, Abdullah b. Selam'ın kız kardeşinin oğlu Kays, Ka'b'ın oğulları Esid ile Esed, Yamîn ve İbn Yamîn (Mukatil, 2006, I, s. 98) olarak rivayet edilmiştir. Ancak burada şöyle bir açıklama yapmayı gerekli görüyoruz: "Mekkî-Medenî tüm müsbet ayetlerin tefsirinde gördüğümüz Abdullah b. Selam ve arkadaşları açıklamasının örnek olarak verildiğini düşünmekteyiz. Çünkü her olumlu ayetin O'na ve arkadaşlarına nispet edilmesini pek makul görmüyoruz. Onlar, kendileri gibi iyi Yahudilerin varlığına örnek olarak verilmiş olmalıdır." Bu paragrafta verdiğimiz ayetler, Medenî surelerde Yahudilere yönelik olumlu bakışı verdiğimiz tek yerdir. Çünkü Yahudilere yönelik hitap genellikle olumsuz yönlerini ele almaktadır. Bu durum bize, Yahudiler içinde, Kur'an'a itiba edenlerin az, isyan edenlerin çok olduğunu göstermektedir.

Kur'an'ın Yahudilere yönelik getirdiği eleştirilerden bir tanesi de soy ve dinleriyle övünmeleridir. Yahudiler kendilerini temize çıkarıp övünmeye başlayarak "Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz" (Maide Suresi 5/18) yani "Biz Allah'ın peygamberlerinin evlatlarıyız" dediler (Razi, ts, IX, s. 52), bunun yanında da şirk inancını tevhide tercih ettiler. Rivayetler (İbn Cevzi, 2015, I, s. 575) çıkarları söz konusu olduğunda Yahudilerin hakkı batıl gibi gösterme çabalarını göstermektedir. Müşrikleri Müslümanlara, şirki tevhide tercih ettikleri halde kendilerini "Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz" şeklinde yüceltme çabaları karşısında şöyle cevap verilmiştir: "Onlar bir ümmetti gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerine sizin kazandıklarınız size aittir. Siz onların yaptıklarından sorulmazsınız" (Bakara Suresi 2/134, 141).

Yahudilerin kendisine tabi olmakla gurur duyduğu Hz. İbrahim'in (a.s) dininin peşinden gitmek için, iyilik edici olarak yüzünü Allah'a teslim etmek gerektiği hatırlatılmaktadır (Nisa Suresi 4/123-126). Kendilerini "seçilmiş halk" olarak görmelerine işaret ederek (Esed, 2002, s. 169), Müslümanların ve Ehli Kitap'ın kuruntularının aaptan kurtaramayacağı ancak inanıp iyi iş yapan kişilerin cennetle mükâfatlandırılacağı uyarısı yapılmaktadır. Kişinin soy yoluyla kurtulması nasıl mümkün değilse, herhangi bir din seçip Allah'ın emirleri dışında hareket etmesi de kurtuluşa erdiremez. Yahudilerin kuruntuları göz önünde bulundurularak çeşitli uyarılar yapılmakta, peygamberlerin birbirinin devamı olduğu sık sık tekrarlanmaktadır. Aynı husus kutsal kitaplar içinde söz konusudur. Kur'an'ın, önceki kitapları tasdik ettiği, onlara yapılan tahrifi düzeltmek için geldiği bildirilmektedir.

Kurtuluşu yalnız kendi dinlerinde görmeleri karşısında Kur'an, asıl kurtuluşun Allah'a iman, ahiret gününe iman ve salih amel işlemek olduğunu ifade eder. Bu bağlamda İman edenlerden, Yahudilerden, Hristiyanlardan ve Sabiilerden her kim kurtuluş arıyorsa iyi ameller işlemesi gerekir (Bakara Suresi 2/62, Maide Suresi 5/69). İyilik Yahudilerin batıya, Hristiyanların doğuya dönerek kıldıkları namaz değildir (İbn Cevzi, 2015, I, s. 185) ayetinde (Bakara Suresi 2/177) imanın şartları, ibadet ve ahlakı içeren salih amel sayılarak gerçek kulluğa dikkat çekilmiştir. Kıyamet gününde Allah iman edenleri, Yahudileri, Sabiileri, Hristiyanları, Mecusileri ve ortak koşanları toplayarak aralarında hüküm verecektir (Hac Suresi 22/17) ayetiyle de bu dünyada insanların kendini temize çıkarmasının hiçbir anlam ifade etmediği, ilahi mahkemede gerçeklerin ortaya çıkarılacağı vurgulanır. Bu sayede Yahudilerin boş yere övünmelerinin ve kurtuluşu yalnız kendilerine layık görmelerinin önüne geçilmektedir.

Nüzul tertibinde 112. sırada yer alan Maide suresinde Ehli Kitap yoğun olarak yer almaktadır. Yahudilere yöneltilen eleştiri, Tevrat'la hükmettiklerini ve yalnız kendilerine indirilen vahye uyacaklarını söyledikleri halde kitaplarında geçen Allah'ın hükümlerini tahrif etmiş olmalarıdır. İşlerine gelmediği durumlarda, Tevrat'ın hükümlerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmışlardır. Yine kendi çıkarları için Hz. Muhammed'i (s.a.v) hakem kabul etmelerindeki çelişki de eleştiri konusu olmuştur. Çünkü onlar ne Tevrat'ın hükümlerini ne de Hz. Muhammed'in (s.a.v) hükümlerini beğenmemektedir. Bu sebeple Allah, indirdiğiyle hükmetmeyenin kafir olduğunu bildirerek, yaptıkları yanlışın farkına varmalarını istemektedir (Maide Suresi 5/42-50).

Yahudilerin, gönderilen bütün peygamberlere iman etmemesi eleştirilen konulardan bir diğeridir. Yahudiler, Müslümanların Hz. İsa'ya (a.s) iman ettiklerini görünce İslam'ı kötülemişlerdir. Bu nedenle onların inançlarının ne kadar kötü olduğu vurgusu yapılmış, atalarının domuzlar ve maymunlara çevrilmesi hatırlatılarak alçaltılmışlardır. Yahudilere vurgu yapan ayetlerde (Maide Suresi 5/59-60, 62-63), yaptıkları zulüm ve kötülüklerin Rabbani (bilgin yöneticileri) ve Ahbarlar (haham, yüksek bilginler) tarafından düzeltilmediği ve halk bilgilendirilmediği için onların bütün zulümlere ortak olduğu anlatılmıştır (Mevdudi, ts., I, s. 494).

Tevbe suresi, Kur'an'ın Yahudilere bakışını ele alan son suredir. Nüzul tertibinde 113. sırada yer alan surede, Ehli Kitap içinde Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve peygamberinin haram saydığını haram saymayan ve gerçek dini din edinmeyenlerle cizye verinceye kadar savaşın denilmiştir. Yahudilerin Üzeyr'i, Hristiyanların Mesih'i Allah'a oğul nispet ederek Tevhidi ortadan kaldırdıkları anlatılmıştır (Tevbe Suresi 9/29-31). Haham ve Rahiplerini, rabler edinmişler, helal ve haramlar konusunda onların emrinden çıkmamış, tanrı demedikleri halde tanrı gibi kabul etmişlerdir (Razi, ts, XI, s. 485-486). Onların gerçek Müslüman olmadıkları hatta müşrik oldukları, inançlarındaki bozukluklarla anlatılmaktadır. İnançlarındaki yanlışlar sebebiyle İslam'dan başka bir din kabul olunmayacağı, hak dinin İslam olduğu bildirilmiştir.

Sonuç

İslam ve Ehli Kitap arasında iyiden kötüyeye doğru bir gidişatın olduğu kabul edilmektedir. İslam'ın ilk dönemlerinde Yahudilere karşı iyi bir bakış açısına sahip

olunduğu ancak onların kötü tutumları sonucu sert bir tavır alındığı düşünülmektedir. Bu nedenle Mekke ve Medine dönemi arasında kesin ve net bir sınır olduğu kabul görmektedir. Mekke döneminde inen ayetlerin onlara hoşgörü ile baktığı, kendilerini İslam'a çekmek için uğraştığı bildirilmektedir. Bu durum Mekke devrinin sonuna kadar sürmüş ve Hicret'e yakın bir zamanda nazil olan Ankebut suresi 46-48. ayetleriyle Medine'de nasıl davranmaları gerektiği açıklanmıştır. Medine döneminde ise Yahudilerin asabiyeti ve İslam'a karşı tutumlarıyla ümit beklemenin nafil olduğu görülmüş ve onlara yönelik sert ifadeler içeren ayetler indirilmeye başlamıştır. Böylece Mekke döneminde iman etmesi beklenen Yahudiler gitmiş, yerini Medine döneminde düşmanlık besleyen Yahudiler almıştır.

Nüzul tertibine göre ayetleri incelediğimizde yukarıdaki paragrafta bulunan görüşteki çıkarıma ulaşamadık. Surelerin nüzul tertibine baktığımızda Mekki surelerde ve Medeni surelerde genelde Ehli Kitap'ın, özelle Yahudilerin müspet ve menfi özelliklerine yer veren ayetler bulunmaktadır. Nüzul tertibine göre iyiden kötüye doğru bir gidiş söz konusu değildir. Olaylar ve kişiler çerçevesinde Allah (c.c), karşısındaki muhatapların davranışlarını doğruysa övmekte, yanlışsa yermektedir.

Bizim burada anlattığımız husus surelerin nüzul tertibini gözetmek ve Kur'an'ın Yahudilere karşı tavrını dile getirmekten ibarettir. Yoksa pratikte olan Yahudilerle ilişkilerin sürekli kötüye gittiği görüşüdür. Sıyer kaynaklarına göre Hz. Muhammed'in (s.a.v) Ehli Kitap'a iman edecekleri gözüyle baktığı ifade edilir. Medine döneminde onların Hz. Muhammed'e (s.a.v) karşı olan tutumlarıyla Mekke devrindeki iman edecekleri beklentisi sona ermiştir. Ancak Kur'an'ın Ehli Kitap'a karşı düşüncesinde herhangi bir değişim olmamıştır. Kur'an'ın Yahudilere karşı temel ilkeleri sabit olup kurtuluşun ancak İslam'la olacağı en baştan beri belirtilmektedir. Ancak ayetlerin nazil olduğu dönem, muhatap ve vakıalar ekseninde bazen sert bazen yumuşak üslup kullanılmıştır.

Temas etmemiz gereken bir diğer hususta Mekke ve Medine dönemi arasında belli başlı farkların bulunmasıdır. Mekke'de, Kur'an'a ve İslam'a muhatap olanlar Mekki müşriklerdir. Ayetler genelde müşriklerle ilgili konulara yer verir. Medine döneminde ise Yahudi kabilelerle aynı beldede yaşamının bir sonucu olarak Yahudilerin yanlışlarını, İslam'a verdikleri tepkileri ve İslam düşmanlarıyla yaptıkları işbirliği eleştirilir. Ahit meselesi, kible olayı gibi pek çok olayda gösterdikleri tavırdan dolayı olumsuz ayetlerin yoğunluğu fazladır.

Kur'an, bütün bu olaylara rağmen Ehli Kitap'tan iyi kimselerin çıkacağını dile getirmiş ve hicretten öncesiyle sonrası arasında net bir sınır çizmemiştir. Vakıaları dikkate alarak karşısındaki muhatapın yanlışlarını dile getirmiş ve

“bir kısmı, bazısı, çoğu” gibi ifadelerle doğru davranış gösterenlerin hakkını vermiştir. Ancak Kur'an, başından sonuna kadar onlardan övdüğü kişilerin Allah'ın vahyine iman edenler, peygamberlerin tamamına iman edenler, salih amel işleyen kişiler olduğunu yer yer açıklamıştır. Yerdığı kişilerin ise Allah'a (c.c) ortak koşanlar, kitaptaki gerçekleri ve Allah'ın (c.c) hükümlerini gizleyenler, zulmedenler gibi İslam'ın onaylamadığı davranışları yapan kişiler olduğu görülür.

Kaynaklar

- Adam, B. (2007). Yahudilik. Ş. Gündüz içinde, Yaşayan Dünya Dinleri (s. 205-266). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Ateş, S. (1988). Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri (Cilt I). İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat.
- Aydın, M. (2013). Anahatlarıyla Dinler Tarihi (3. baskı b.). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Baş, M. (2017). Hicaz Yahudilerinin Menşee Problemi ve Tanrı Algıları. İsrailiyat: İsrail ve Yahudi Çalışmaları Dergisi, I, 91-104.
- Cohn-Sherbok, D. &. (2011). Yahudiliğin Kısa Tarihi (2. Baskı b.). (B. Baş, Çev.) İstanbul: İz Yayıncılık.
- Derveze, İ. (2012). Kur'an'a Göre Hz. Muhammed (s.a.v) (3. Baskı b.). (M. Yolcu, Çev.) İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- Elmalılı, M. H. (2011). Hak Dini Kur'an Dili. İstanbul: Hisar Yayınevi.
- Esed, M. (2002). Kur'an Mesajı (5. b.). (C. Koytak, & A. Ertürk, Çev.) İstanbul: İşaret Yayınları.
- Gürkan, S. L. (2013). Yahudilik. DİA, 43. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Hamidullah, M. (2013). İslam Peygamberi. (M. Yazgan, Çev.) İstanbul: Beyan Yayınları.
- Harman, Ö. F. (1993). Cehennem. DİA, 7, 225-226. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Hasan, H. İ. (1991). İslam Tarihi (Cilt I). (İ. Yiğit, & S. Gümüş, Çev.) İstanbul: Çevik Matbaacılık.
- İbn Cevzi, E. F. (2015). Zadü'l-Mesir Fi İlmi't-Tefsir. (A. Öztürk, Çev.) İstanbul: Kahraman Yayınları.
- İbn Hişam, E. M. (1971). Hz. Muhammed'in Hayatı (Cilt I). (İ. Hasan, & N. Çağatay, Çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kaya, R. (1994). Ehl-i Kitap. DİA (Cilt X, s. 516-519). içinde İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kur'an-ı Kerim. (2012). (S. Ateş, Çev.) İstanbul: Hayat Yayınları.
- Mevdudi, E. A. (ts.). Tefhimu'l Kur'an (Cilt VI). (M. H. Kaya, Y. Karaca, N. Şişman, İ. Bosnalı, A. Ünal, & H. Aktaş, Çev.) İstanbul: İnsan Yayınları.
- Mukatil, S. b. (2006). Tefsir-i Kebir. (A. M. Şehhâte, Dü., & M. B. Eryarsoy, Çev.) İstanbul: İşaret Yayınları.
- Razi, F. (ts.). Tefsir-i Kebir Mefâtihu'l-Gayb. (S. Yıldırım, L. Cebeci, S. Kılıç, & C. S. Doğru, Çev.) İstanbul: Huzur Yayınevi.
- Şehristâni, M. (2011). Mîl ve Nihâl (2. b.). (M. Öz, Çev.) İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Tevrat. (2010). İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Zeccac, E. İ. (1988). Me'an'il Kur'an ve İrabuh. (D. A. Şelebî, Dü.) Beyrut: Âlimül Kitab.
- Zemahşeri, E.-K. C.-H. (2016). Keşşaf (Cilt I). (M. Coşkun, Ö. Çelik, N. Çalık, & A. Bebek, Çev.) İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.